

ВПЛИВ ІДЕЙ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО НА РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

Тесцова Олеся

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)*

У 60-70-ті роки в Україні поширюється функціональний підхід до навчання та виховання, закріплений у законі «Про зміцнення зв'язку школи з життям та про подальший розвиток системи освіти в СРСР», відповідно до якого вводилася обов'язкова професійна підготовка в загальноосвітніх школах, подальше підвищення рівня загальної та політехнічної освіти, підготовка освічених людей, які б добре знали основи наук, виховання молоді в глибокій повазі до принципів соціалістичного суспільства, у дусі ідей комунізму [1].

Саме на ці роки припадає діяльність видатного вітчизняного педагога-новатора В. О. Сухомлинського, якому вдалося в межах радянської парадигми виховання обґрунтувати та реалізувати на практиці гуманістичну та демократичну за своєю сутністю систему виховання [5]. Аналіз його діяльності свідчить про відновлення та розвиток головних ідей західноєвропейської реформаторської педагогіки: повага та любов до дитини; розвиток творчих здібностей кожної дитини, починаючи з дошкільного віку, метою якого є підготовка до творчої праці; формування екологічних цінностей, почуття прекрасного; впровадження методів і засобів навчання та виховання, притаманних педагогіці гуманізму – акцент на позитивному, відсутність покарання, повага до особи учня тощо.

Основною метою педагогічної діяльності В. О. Сухомлинського залишалося формування всебічно розвинутої особистості. Як зауважує О. В. Сухомлинська, принципами досягнення цієї мети виступає любов,

довіра й повага до дитячої особистості, розгляд навчальної діяльності школярів як насиченого творчими відкриттями процесу пізнання та самопізнання через слово, особистість учителя, працю, розвиток творчих сил кожної особистості в умовах колективної співдружності на основі етико-естетичних цінностей, інтересів, спрямований в кінцевому підсумку на творчу працю, культури почуттів, естетизацію оточуючого середовища [3].

Як і засновники «нових шкіл» С. Редді, Дж. Г. Бедлі, О. В. Сухомлинський вважав за необхідне поєднання інтелектуального розвитку учнів з творчою працею. Особливу увагу при цьому він приділяв малюванню, наголошуючи, що саме воно сприяє розвитку мови, логічного мислення, опануванню точних наук, зокрема математики: «Якщо дитина навчилася малювати задачі, я з певністю міг сказати, що розв'язувати їх вона буде» [4]. Зв'язок навчання з творчістю дозволив впровадити нові форми і методи навчання: «уроки мислення на природі», «школа під голубим небом», «школа радості», комплексна програма «виховання красою», «друга програма навчання», «інтелектуальний фон школи», методика формування «культури почуттів», «радості пізнання», «радості праці» тощо.

Велику увагу педагог приділяв питанню підготовки вчителів, при цьому розуміючи, що далеко не кожен може і повинен бути учителем. У праці «Сто порад учителю» він радив починати пробувати себе у цій професії ще навчаючись у старших класах: «У вас зародилася мрія стати вчителем. Перевірте, випробуйте себе. Ви навчаєтеся в дев'ятому чи в десятому класі, попросіться побути вихователем групи діточок у молодшому класі. ... Якщо цей світ відкриється перед вами, якщо в кожній дитині ви відчуєте її індивідуальність, якщо у ваше серце постукають радощі й прикрощі кожної дитини й відізвуться вашими думками, турботами, тривогами, – сміливо вибирайте своєю професією благородну вчительську працю, ви знайдете в ній радість творчості». І далі продовжує: «Учительська професія – це людинознавство, постійне проникнення в

складний духовний світ людини, яке ніколи не припиняється» [5]. У цій же праці В. О. Сухомлинський виокремлює ознаки, що характеризують специфіку праці педагога: а) ми маємо справу з найскладнішим, неоціненним, найдорожчим, що є в житті, – з людиною. Від нас, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її життя, здоров'я, розум, характер, воля, громадянське й інтелектуальне обличчя, її місце і роль у житті, її щастя; б) кінцевий результат педагогічної праці можна побачити не сьогодні, не завтра, а через дуже тривалий час; в) на дитину впливає багато людей і явищ життя, на неї впливають мати, батько, шкільні товариші, так зване «вуличне середовище», прочитані книжки й переглянуті кінофільми, про які ви й не знаєте, зовсім непередбачена зустріч з людиною. Місія школи, найважливіше завдання – боротися за людину, переборювати негативні впливи і давати простір позитивним; г) об'єкт нашої праці – найтонші сфери духовного життя особистості, яка формується, – розум, почуття, воля, переконаність, самосвідомість; д) однією з найважливіших особливостей творчості педагога є те, що об'єкт його праці – дитина – повсякчас змінюється, завжди новий, сьогодні не той, що вчора».

Отже, школу Сухомлинського можна визначити як школу гуманізму, школу духовності, моральності й культури, школу особистостей та індивідуальностей, школу, яка вдивлялась і занурювалась у світ дитинства.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Адаменко О.В. Розвиток педагогічної науки в Україні в другій половині ХХ ст. (1950 – 2000 рр.): Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / О. В. Адаменко; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2006. – 44 с.
2. Москаленко А. М. Історія вітчизняної педагогіки: навч. посібник / А. М. Москаленко. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2015. – 303 с.

3. Сухомлинська О. В. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи. / О. В. Сухомлинська. // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2007. – Вип. 36. – С. 24-27.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. Вибрані твори в 5 томах. Том 2. / О. В. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1976.
5. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах. Том другий. – К. : Видавництво «Радянська школа», 1976.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тесцова Олеся - аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: розвиток педагогіки в Англії.